Vapaussodan Perintö

1/2015, 9.2. (68. numero)

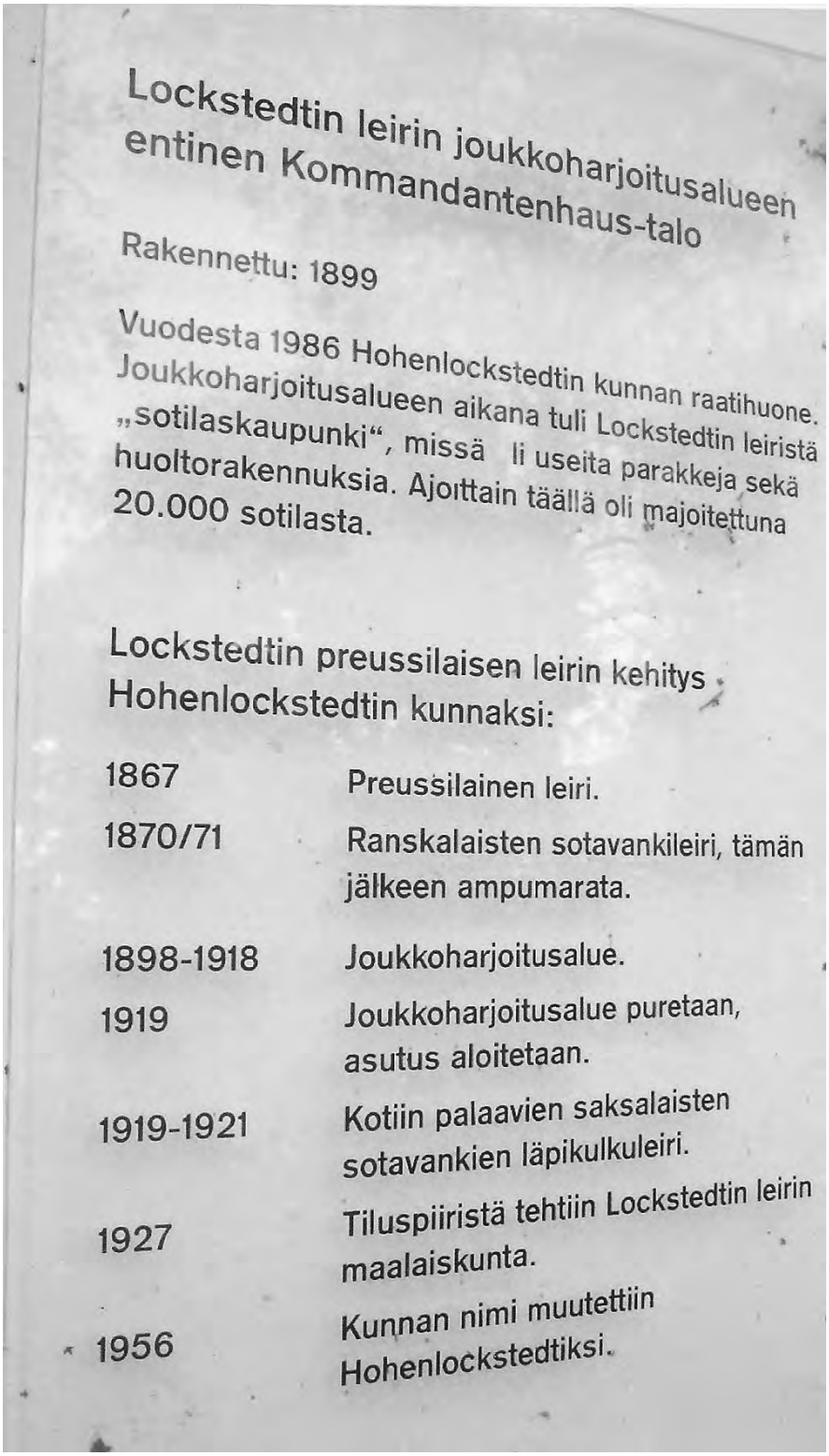

Lockstedtin leirin joukkoharjoitusalueen entinen Kommandantenhaus-talo

Rakennettu: 1899

Vuodesta 1986 Hohenlockstedtin kunnan raatihuone. Joukkoharjoitusalueen aikana tuli Lockstedtin leiristä „sotilaskaupunki“, missä li useita parakkeja sekä huoltorakennuksia. Ajoittain täällä oli majoitettuna 20.000 sotilasta.

Lockstedtin preussilaisen leirin kehitys Hohenlockstedtin kunnaksi:

1867	Preussilainen leiri.
1870/71	Ranskalaisten sotavankileiri, tämän jälkeen ampumarata.
1898-1918	Joukkoharjoitusalue.
1919	Joukkoharjoitusalue puretaan, asutus aloitetaan.
1919-1921	Kotiin palaavien saksalaisten sotavankien läpikulkuleiri.
1927	Tiluspiiristä tehtiin Lockstedtin leirin maalaiskunta.
1956	Kunnan nimi muutettiin Hohenlockstedtiksi.

Julkaisija: Vapaussodan.Helsingin.seudun.perinneyhdistys.ry.
ISSN 2242-7597
Toimitus ja taitto Ilmari Ojala ja Uolevi Langinmaa
Paino Tyylipaino Oy, Helsinki
Aineisto Vapaussodan Perintö –lehden ilmestymisaikataulu:

Aineistopäivä	Julkaisupäivä	Toimittajat
23.3.2015	6.4.2015	Schleifer ja Uutela
24.8.2015	7.9.2015	Ojala ja Langinmaa
26.10.2015	9.11.2015	Schleifer ja Uutela

.....Seuraavaan lehteen tuleva aineisto pyydetään toimittamaan osoitteella .....vapaussota.helsinki@gmail.com aineistopäivään.mennessä.
Lehtiarkisto..... Yhdistyksen.lehdet.ovat.nähtävillä.osoitteessa.www.vapaussodanperintö.fi

Sisältö

PALVELUSPAIKALTA *3*
100 YHDESSÄ *4*
YHDISTYKSEMME TOIMINTAA *6*
NÄKÖKULMIA SUOMEN MARSALKAN VAIHEISIIN *14*
YSTÄVIÄMME *17*
HELSINGIN YLIOPISTON 300-VUOTISJUHLAT *19*
KIRJAESITTELY *20*
TAKARIVISTÄ… *22*
VARAINHOITAJA TIEDOTTAA – VUODEN 2015 JÄSENMAKSU *23*
VAPAUSSOTUREITA JA MUITA JÄSENIÄMME *24*
ITSENÄISYYTTÄ KOHTI *25*
JUHLAA JA ARKEA *26*
YHDISTYKSEN HALLITUS *27*
KUTSU KEVÄTKOKOUKSEEN *27*
TULEVAA OHJELMAA *28*

Kansikuva: Tiedotuspylväs Hohenlockstedtin kunnan raatihuoneen pääoven vierestä: suomenkielinen selostus suomalaisten jääkärien harjoitusalueen vaiheista. – *Valok. I.O.*

Uutena puheenjohtajana on hyvä tietää olevansa osa poikkeuksellisen aktiivista jäsenkuntaa. Yhdistyksemme on muutaman samanhenkisen järjestön kanssa ainoa saari siinä unohduksen meressä, johon vapaussoturien sankarityöt ja Suomen pelastaminen on hukattu. Ketkään muut eivät käy merkkipäivinä laskemassa seppelettä vapaussodan sankarihaudalle Vanhankirkon puistossa. Miten saisimme esimerkiksi ylioppilasjärjestöt huomioimaan vapaussodan päättymisen muistopäivän?

Toimintamme pitäminen vireänä ja uusien jäsenten saaminen mukaan toimintaan on siis ensiarvoisen tärkeää, ettei vapauden viesti katoa ja historiankirjoitus muutu Venäjän malliin politiikan välineeksi. Jotenkin kafkamainen olo hiipii väkisin mieleen, kun seuraa tämän päivän historiakeskustelua, josta esimerkkeinä seuraavia poimintoja. Lauri Malkamaa muistelee Helsingin Sanomissa 9.12.2014 haastattelua Väinö Valveen kanssa ja toteaa: ”Suomessa käytiin sata vuotta sitten harvinaisen julma sisällissota, josta nuori kansakunta selvisi sittenkin hyvin.” Alpo Rusi kirjoittaa kirjassaan Etupiirin ote Suomen historian olevan miehityksen, puolustussotien ja sisällissodan historiaa. Tällaiset virheelliset käsitykset tulee oikaista: vapaussotamme ei ollut poikkeuksellisen julma aikakauden muihin konflikteihin verrattuna, ja ainoastaan sodan avulla saavutimme eron Venäjästä.

Yhdistyksen uusi hallitus pyrkii jatkamaan edeltäjiensä arvokasta työtä ja lisäämään siihen vapaussodan merkityksen julkisuuteen levittämisen ennen vuotta 2018. Haastavassa tehtävässä meitä auttaa, ettemme pyri propagandaan emmekä myyttien rakentamiseen - totuus riittää. Yhdistyksen säännöissäkin todetaan tehtävänämme olevan huolehtia siitä, että vapaussotaan ja itsenäisyyden säilyttämiseen liittyvät perinteet säilyvät ja leviävät yhä laajempien kansalaispiirien tietoisuuteen. Siksi perustimme ensimmäisessä hallituksen kokouksessa tammikuun alussa työryhmän pohtimaan keinoja vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen.

Soittokierroseni muutamiin sanomalehtiin paljasti, että lähettämäämme Vapaussodan Perintö –lehteen ei kukaan kiireisissä toimituksissa ennätä tutustua. Tarvitaan siis täsmätiedottamista eli suoria kontakteja niihin toimittajiin, jotka vastaavat tämän aihepiirin käsittelystä lehdissään.

Pyrimme näkyvyyteen myös sosiaalisessa mediassa. Kysynkin nyt teiltä hyvät lukijamme, onko joukossanne some-osaajaa tai henkilöä, joka sellaiseksi haluaisi kehittyä? Nykynuoret tavoittaa parhaiten Facebookista, Twitteristä yms. Täydentäisimme tiedotusryhmäämme mielellämme henkilöllä, joka tämän osa-alueen ottaisi hoitoonsa.

Jatkamme perinnetyötä ja mielenkiintoisten esitelmätilaisuuksien järjestämistä. Jotta myös työssä käyvät jäsenemme pääsevät osallistumaan tilaisuuksiimme, olemme lisänneet kevätkokouksen ohjelmaan jäsenemme Liisa Hongiston pitämän esitelmän. Toivotan jäsenemme runsaslukuisina paikalle!

Pyrimme myös jatkamaan ja kehittämään yhteistyötä muiden maanpuolustusjärjestöjen kanssa tavoitteena paremmin koordinoitu yhteinen käsitys historian tapahtumista. Olen koostamassa faktaluetteloa vapaussodan syistä ja saavutuksista. Kun olemme hienosäätäneet sen kuntoon työryhmämme kanssa, tietopaketti on tarkoitus laittaa koko jäsenistön – ja samalla myös suuren yleisön - käyttöön internet-sivuillemme www.vapaussodanperintö.fi.

Lopuksi tahdon kiittää edeltäjääni Markus Uomalaa. On hyvä, että hän jatkaa vapaussodan 100-vuotisjuhlan valmistelutyöryhmässä – näin viestikapula ei putoa kesken matkan. Kiitän myös hallitustyöskentelynsä päättävää Anja Vossia. Hänen tarkkuuttaan ja järjestelmällisyyttään olemme jo ennättäneet kaivata.

Jyrki Uutela 23.1.2015

100 YHDESSÄ

Puolitoista miljoonaa ihmistä marssi sananvapauden puolesta Pariisissa viime pyhänä, kun muslimit olivat ampuneet lehden toimituksen. Koko maassa marssijoita oli neljä miljoonaa. Ranskan suuressa vallankumouksessa 1789 kansan johtotähdiksi nostetuista arvoista ihmiset siellä muistavat hyvin vielä ainakin tärkeimmän. No, vapaushan se.

"Vapaussoturi"-lehdestämme luimme, että Suomen valtion juhlavuoden valtuuskunta on valinnut itsenäisyyden juhlavuoden pääteemaksi "YHDESSÄ", kun muutaman vuoden kuluttua juhlimme itsenäisyyttämme. Varsinainen arvo tuo ei ole, mutta onko se edes totta, kun ajattelemme valtiomme taivalta vuodesta 1917? Pääteeman pitäisi kai jotenkin kuvata koko itsenäisyyden ajan taivaltamme.

Yhteistyö on osoittautunut harhaksi

Yhden sotaveteraanijärjestön puheenjohtaja, vuorineuvos Juhani Pesonen ihmetteli aikanaan veteraanijärjestöjen valtavaa määrää. SOK:n kovana saneeraajana hän halusi tuoda liike-elämän ajattelua veteraanimaailmaan ja yhdistää voimia ja vähentää hallintorutiineja. Tulokset jäivät laihoiksi.

Kun lähdin mukaan veteraanityöhön runsaat seitsemän vuotta sitten, ihmettelin kovasti veteraanijärjestöjen valtavaa kokonaisjäsenmäärää. En ihmettele enää. Helsingin Sanomien laajasta artikkelista selvisi veteraanityön yhdistysjäsenten valtava päällekkäin- ja ristikkäinjärjestäytyminen. Esimerkiksi viime joulukuun lounaspuhujamme Jorma K.O. Ignatiuksella on jäsenyyksiä tämän aihealueen järjestöissä pitkälti toistakymmentä.

Pohjalaiset laativat eversti Jorma Jokisalon

johdolla erinomaisen muistion veteraanijärjestöjen yhteistyön kehittämisestä ja esittelin muistion kenraali Kalervo Sipin (VAPE:n pj) aloitteesta Tammenlehvän Perinneliiton vuosikokouksessa viime vuonna. Vastaanotto oli lähinnä tyrmistynyt. Yksi paikallaolleista järjestöpampuista muistutti, että silloin, kun Vapaussodan Perinneliitto hyväksyttiin Tam-

menlehvän Perinneliiton jäseneksi, niin sovittiin, että VAPE tukee Tammenlehvän Perinneliittoa, mutta ei päinvastoin. Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen puheenjohtaja kehotti minua kertaamaan liittonsa säännöt ja yksi paikallaollut järjestöjyrä totesi juhlavaan sävyyn, että "niin kauan kuin elossa on yksikin veteraani, niin yhteistyö VAPE:n kanssa ei tule kysymykseen. Sitten kun kukaan ei enää muista, miksi olemme olemassa, niin sitten yhteistyölle ei ole estettä". Entisenä työmarkkinaneuvottelijana olen tottunut siihen, että sopimuksessa kumpikin osapuoli aina saa ja myös antaa jotain. Sääntöjä voidaan täsmentää ja täydentää erillispöytäkirjoilla, joilla voidaan sopia monenlaisesta yhteistyöstä sääntöjä rikkomatta, jos tahtoa on.

Helsingin suurpommitusten näyttelyn avajaisissa viime keväänä ihmettelin Tammenlehvän Perinneliiton asennetta Juhani Pesoselle. Hän totesi, että niin kauan kuin veteraanijärjestöillä on yksikin euro, niin yhteistyö ei ole mahdollista. Keskusteluumme osallistunut Suomi Poikien tukija ja Tammenlehvän aktiivi ja yhdistyksemme viime syksynä kuollut jäsenemme, vakuutusneuvos Peter Küttner totesi ykskantaan, että yhteistyö ei ole mahdollista.

Jos ylipäänsä haluamme nuoria mukaan veteraanityöhön, niin sitä on mielestäni ehdottomasti tehtävä yhdessä saman sateenvarjon alla.

Tehokkaasti vaiettu vapauden patsas

Olen monissa eri tilaisuuksissa puhunut tarpeestamme saada Helsingin Kansalaistorille kansallinen vapauden patsas 2018 kansaa kokoavaksi ja yhdistäväksi voimaksi. Vapaussodan Perinneliitto tukee hanketta. Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen on jo kahdesti antanut ymmärtää, että kenraali Sipi ja minä saamme kutsun tulla puhumaan patsashankkeesta. Edelleen odotamme kaupunginjohtajan audienssia. Helsingin kiinteistöviraston investoinnit-yksikkö on lähettänyt patsashankettamme koskevan lausunnon, jossa se ilmoittaa, että Kansalaistori ei tule kyseeseen, koska siellä rakennetaan 2018 (kansan olohuoneeksi aiotun keskuskirjaston pitäisi valmistua torin laitaan 2018), ja että meidän tulisi hakea patsaalle toinen paikka.

"Vapaussoturi"-lehtemme valistaa tässäkin asiassa: "Talvisodan 75-vuotisjuhlavuosi huipentuu Talvisodan päättymisen vuosipäivänä 13.3.2015 Helsingin Kasarmintorilla Talvisodan kansallisen muistomerkin peruskiven muuraukseen. Itse patsas pystytetään 2017". On tässä valossa utopiaa kuvitella, että saisimme kansallisen vapauden patsaan 2018 juhlistamaan sataa vuotta suomalaista vapautta. Talvisotapatsashanke on hyvä veruke vaieta satavuotisesta vapaudestamme 2018; näin arvelen.

Suomalaisilla on mielestäni hyvin kieroutunut kuva vapaudesta. Neuvostoliiton aikana sille vakiintui oma terminsäkin, joka on kansainvälisesti tunnettu ja käytetty.

Pensselit santaan

Kaksi tärkeintä tavoitettani yhdistyksemme työssä on mennyt tai menossa kiville. Se vie puheenjohtajalta uskottavuuden. Jos tj liikeelämässä ei seitsemässä vuodessa saa visioitaan toteutukseen, niin viimeistään silloin on annettava kenkää. Kun suuri juhlamme (16.5.2018) on runsaan kolmen vuoden kuluttua, niin vielä on turvallista vaihtaa yhdistyksen puheenjohtaja. Vuoden kuluttua se olisi jo riskaabelia. (Puheenjohtajakautenihan olisi säännönmukaisesti päättynyt tämän vuoden lopulla.)

Vapaussodan päättymisen satavuotisjuhlavalmistelut

Ilmari Ojala laati 8.3.2010 päivätyn muistion 90-vuotisjuhlajärjestelyistä. Ojalan muistio päivitettiin ja tehtäväkohtaiset juhlavastuut jaettiin VAPE:n toimistossa Tampereella 7.8.2014 satavuotisjuhlien valmistelua varten. Pohjustin Tampereen kokousta Anton Eskolan kanssa ennen Tampereen matkaani ja nyt pitäisi olla aika selkeä kartta matkalle vuoden 2018 juhliin. Juhlatoimikunta (päätoimikunta) valtuutti minut neuvottelemaan Suomalaisen Yhteiskoulun edustajien kanssa satavuotisjuhliin SYK:lta tilattavasta näytelmäkokonaisuudesta. SYK:in apulaisrehtori

Jukka Niiranen tulee kutsuvieraana Tammisunnuntain juhlaamme 28.1. ja siellä jokainen paikallaolija saa mahdollisuuden esittää näkemyksiään Niiraselle siitä, minkälaisilla näytelmäpätkillä (4-5) parhaiten kuvattaisiin vapaussotamme vaiheita. Tätä lukiessanne nuo keskustelut on siis jo käyty.

VHSPY:n hallituksesta on koottu ryhmä juhlajärjestelyjä varten, koska päätyöhän on toki tehtävä yhdistyksen johdossa. Olen työssä mukana tuon ohjelmarungon ja ohjelman valmistelun osalta sen mukaan kuin on päätetty ja sovitaan. Aikaa itse juhliin on vielä mukavasti, joten ei puheenjohtajan vaihdoksen pitäisi juhlajärjestelyjä vaikeuttaa.

Niin...

... ja onhan pj:n vaihdokselle vielä se syy, että viime syksynä usea edellisen sukupolven lähimmistä sukulaisistani siirtyi hautausmaan puolelle ja jonoa sinne vielä on. Painotan elämästäni lähiajat lähipiirini asioihin. Niissäkin riittää tekemistä.

Markus Uomala 16.1.2015

JK. Suomessakin puolustettiin viime pyhänä sananvapautta. Yli kaksikymmentä ihmistä kokoontui Helsingin Kansalaistorille näissä merkeissä. Tämä oli hieno ele noin suppeana, koska Suomessa on perustuslakiin perustuva uskonnonvapaus ja yleisesti ymmärretään, että ei ole korrektia pilkata ihmisiä heidän uskonnollisen vakaumuksensa perusteella, vaikka kuinka vapaita ollaankin. Merkillepantavaa myös on, että vapautta ilmaistiin nimenomaan Helsingin Kansalaistorilla.

YHDISTYKSEMME TOIMINTAA

Saksanniemessä ja Porvoon reserviupseereiden vieraina

Yhdistyksemme arvokkaisiin perinteisiin kuuluu jokasyksyinen käynti Porvoon Saksanniemessä vuonna 1917 toimineen Järjestyslipuston koulutusmaisemassa. Paikalla on muistokivi kertomassa sekä Järjestyslipustosta että sen kahdesta sankarivainajasta, Johan Fallströmistä ja Heikki Kuustosta, jotka kaatuivat itsenäisen Suomen puolesta ennen vapaussotaa. Matkan aikana saatiin kuulla kertomus siitä, kuinka kunnianosoitus Saksanniemessä oli lähes 20 vuotta sitten liittynyt yhdistyksemme toistuvaan ohjelmaan. Taustalla oli vuorineuvos Jorma Järvi, vapaussoturin poika Ylihärmästä, kuten hän sopivassa yhteydessä esittäytyi. Palavasieluisena perinteenkantajana hän oli mielihyvin havainnut, että Helsingissä oli toimiva vapaussodan perinneyhdistys, ja siihen hän myös otti yhteyden. Järvi oli sitä mieltä, että Järjestyslipuston työ oli jäänyt liian vähälle huomiolle. Niinpä hän ehdotti meille tutustumista asiaan. Ja näin hän tuumansa toteutti: hän vuokrasi bussin, kutsui mukaan bussillisen kiinnostuneita sekä kertoi matkalla Järjestyslipustosta ja muistokivestä, joka oli Porvoon reserviupseerikerhon hallinnassa. Kunnianosoituksen jälkeen vuorineuvos tarjosi koko seurueelle lounaan – ja saattoi olla vakuuttunut siitä, että asiasta oli otettu koppi.

Tällä kertaa marraskuun 17:s osui maanantaiksi, ja matkalaisten lukuun voitiin olla tyytyväisiä, sillä yli 30 jäsentämme oli mukana. Lukumäärä katsottiin paljolti retkemme johtajan Sirkka Valkjärven henkilökohtaisen uutteruuden ansioksi, sillä hän oli ahkeroinut ja

muistuttanut ohjelmasta myös puhelimitse. Kauniisti puheenjohtajamme Markus Uomala häntä kiittikin jo matkan alkaessa.

Saksanniemen koulun pihalla olivat vastassa porvoolaiset reserviupseerit, ja taas tuntui siltä, että ystävät kohtaavat. Muistokiven kahden puolen seisoivat myös tutut hahmot Ratsumieskillasta, yliluutnantti Pekka Tiilikainen ja vänrikki Jukka Santavuori, kumpikin ratsuväen perinneasussa m/36. Isäntäkerhomme laski oman kukkatervehdyksensä, ja meidän puolestamme asian hoitivat Markus Uomala ja Kaarina Lindberg. Kunnianosoitusten jälkeen laulettiin yhdessä *Jumala ompi linnamme.* Kerhon kahvitarjoilu oli jälleen asiantuntevien naisten maittavaksi valmistama. Puheenjohtajat Erkki Naumanen ja Markus Uomala olivat kumpikin lyhyissä puheenvuoroissaan tyytyväisiä yhteisen perinteen jatkumisesta, ja jälleen luvattiin vuoden kuluttua kohdata Saksanniemessä.

Olemme yhdistäneet marraskuun käyntiimme myös kunnianosoituksen Porvoon tuomiokirkon pihassa olevalle Vapaussodan sankaripatsaalle. Sille laskivat kukkalaitteemme Nina Schleifer ja Juhani Virtanen. Pois lähtiessämme söimme myöhäisen lounaan viihtyisässä ravintolassa, jossa mukanamme olivat myös Erkki Naumanen, Pekka Tiilikainen ja Jukka Santavuori. – *I.O.*

Syyskokous

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistyksen sääntömääräinen syyskokous pidettiin Väestönsuojelumuseossa 26.11. alkaen kello 18.30. Kokouksen avasi yhdistyksen puheenjohtaja Markus Uomala. Yhdistyksemme jäsentä Raimo Nikkilää muistettiin hetken hiljaisuudella.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Einari Aakenus ja sihteerinä yhdistyksen sihteeri Juhani Pulkkinen. Pöytäkirjan tarkastajina ja samalla ääntenlaskijoina toimivat Kaarina Lindberg ja Terttu Aho.

Markus Uomala esitteli toimintasuunnitelman vuodelle 2015. Hän totesi tärkeimmäksi tehtäväksi vapaussodan muiston vaalimisen ja sen tunnetuksi tekemisen. Tässä riittää edelleen työsarkaa. Käytiin lävitse yhdistyksen kunnianosoitukset, joihin oli tullut lisäyksiä. Toisaalta todettiin tärkeimmäksi tehtäväksi suorittaa kunnianosoitukset, mutta aina ei ole tarvetta hankkia seppelettä vaan hoidetaan asia kukkakimpulla. Kuukausilounaita järjestetään vuoden aikana kuusi ja tammisunnuntain juhla 28.1.2015 avaa vuoden toiminnan. Erityisen tärkeää yhdistyksen toiminnassa on vapaussodan päättymisen satavuotisjuhlien järjestäminen. Yhdistyksen lehti ilmestyy ensi vuonna entiseen tapaan neljä kertaa. Toimintasuunnitelma herätti laajaa keskustelua, mutta mitään muutosehdotuksia ei siihen tehty.

Talousarvio hyväksyttiin muutoksitta. Koska yhdistyksen tilinpäätökset ovat jatkuvasti olleet alijäämäisiä, ehdotettiin jäsenmaksun korottamista 26 eurosta 30 euroon. Ehdotus ei saanut kannatusta, mutta pöytäkirjaan kirjattiin tästä asiasta lausuma, jäsenmaksu 26 euroa ja ylimääräinen vapaaehtoinen maksu 4 euroa.

Vaalit ovat syyskokouksen ikuinen jännityksen aihe. Istuva puheenjohtaja ilmoitti haluavansa erota ja mainitsi useita syitä. Erityisesti puheenjohtajaa tuntui kiusaavan Helsingin kaupungin suhtautuminen vapaussodan muistomerkin pystyttämiseen ja yhteistyön hankaluus eri osapuolten välillä.

Yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Jyrki Uutela.

Yhdistyksen hallituksesta olivat erovuorossa Juhani Pulkkinen, Anton Eskola ja Anja Voss. Viimeksi mainittu halusi erota, ja hänen tilalleen valittiin Liisa Viranko. Kaksi ensin mainittua valittiin uudelleen seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi. Toiminnantarkastajiksi valittiin entiset Erkki Andersson ja Kaarina Lindberg sekä varalle Terttu Aho ja uutena Einari Aakenus.

Vuoden aikana suoritettiin jäsenkysely. johon vastasi 10 % jäsenkunnasta. Vastanneiden kesken oli arvottu kolme kirjapalkintoa, jotka saivat Aune Rahola, Markus Uomala ja Paul Voss.

Uolevi Langinmaa

Itsenäisyyspäivän kunnianosoitus Vanhankirkon puistossa

Itsenäisyyspäivänä suoritettiin perinteinen kunnianosoitus Vanhankirkon puistossa sijaitsevan Sankarimuistomerkin äärellä. Paikalla oli 10 henkeä ja seppeleet laskivat ensinnä Vapaussodan Invalidien Muistosäätiö ja toisena yhdistyksemme. Laskijoina toimivat Markus Uomala, Kaarina Lindberg ja Anton Eskola. Helsingin kaupunki oli järjestänyt paikalle tervapadat, ja alue oli muutoinkin siistitty. Sää oli harmaa, kuten itsenäisyyspäivänä on tapana olla.

Uolevi Langinmaa

Joulukuun lounas, Jorma Ignatius ja Salpalinja

Joulukuun lounas nautittiin joulukuun 9. päivänä Ostrobotniassa. Puheenjohtajan tervehdyssanojen jälkeen kuultiin Vapaussodan Imatran Seudun Perinneyhdistyksen puheenjohtajan Jorma K. O. Ignatiuksen esitelmä Salpalinjasta.

Esitelmän aluksi puhuja mainitsi muutamia ulkomaisia vastaavia linnoituslinjoja, mm. Maginot-linjan, Atlantin vallin ja tietysti Kiinan muurin. Tämän jälkeen puhuja siirtyi Suomen varusteluihin, ja ensimmäisenä tuli esille talvisodan edellä rakennettu Mannerheim-linja. Mannerheim-linja oli kantalinnoitettu puolustuslinja, joka kulki Karjalankannaksella Laatokalta Suomenlahdelle. 132 kilometriä pitkä linja oli talvisodan merkittävimpien taistelujen paikka ja saavutti kansainvälisessä lehdistössä suuren maineen. Nimen keksi luutnantti Jorma Gallen-Kallela.

10.12.1939 Merivoimien komentaja kenraali Väinö Valve sai Päämajalta määräyksen Kymijokilinjan linnoittamisesta. 13.3.1940 talvisodan päätyttyä siirrettiin linjan varustaminen pioneerikomentajalle kenraali Unio Sarlinille.– Kymijokilinjasta tuli Suomen pääpuolustuslinja. 30.3.1940 johto annettiin Maavoimien linnoitustöiden johtajan kenraali Edvard Hanellin alaisuuteen, ja 6.4.1940 Hanell määräsi työt lopetettaviksi.

Talvisodan jälkeen päätettiin rakentaa uusi puolustuslinja, joka sai sitten nimekseen Salpalinja. Se ulottui Itämereltä Jäämerelle. Lopullinen linjaus tehtiin Mannerheimin käskystä 23.3.1940 Juvalla Inkilän kartanon lattialla Marskin johdolla. 11.5.1940 hyväksyttiin suunnitelmat ja työt aloitettiin, niitä jatkettiin 1941 ja 1944. Rakentaminen lopetettiin 24.9.1944, ja Valvontakomissio suoritti tarkastuksia 1944–1946.

Mannerheim-linjan kulku Kannaksen läpi.

Salpalinjalla oli pituutta noin 1.200 km, miestyövuosia käytettiin 70.000 ja rakentajia oli enimmillään 35.000 (1941), 2.000 lottaa oli kerrallaan muonittamassa (lottaloita noin 100). Autoja oli 1.100, traktoreita 60 ja hevosia n. 3.500. Se oli Suomen kaikkien aikojen suurin työmaa. Se maksoi sen ajan rahassa noin 2,5 miljardia mk (1941 1,1 miljardia = 5 % valtion vuosibudjetista). Ruotsi avusti 900 miehellä ja 235 milj. markan lahjoituksella.

Kaikkiaan rakennettiin betonisia tai louhittuja kantalinnoitteita 728, majoitus- ja konekiväärikorsuja 170 á 45 t terästä ynnä 5.000 betonisäkkiä á 50 kg, puisia kenttälinnoitteita noin 3000, taistelu- ja yhdyshautaa noin 350 km, panssariestettä noin 200 km, missä oli noin 350.000 kiveä á 3 t, panssarikaivantoestettä noin 130 km, piikkilankaestettä noin 315 km, luolia 25 ja patoja 10. Todella valtava urakka.

Yllä olevassa tehtäväluettelossa on mainita padoista. Yksi vaihtoehto oli avata Kivijärven pato sopivalla hetkellä. Järven vedet olisivat valuneet alapuolella oleville pelloille, ja silloin olisi pelloilla oleville Neuvostoliiton panssareille käynyt huonosti. Se oli ovela teko, ja saatujen tietojen perusteella Neuvostoliitolla ei ollut mitään tarkkoja tietoja Salpalinjan kohteista.

Nykyisin Salpalinja on museoitu monin paikoin. Seuraavassa muutamia eteläisen Suomen kohteita, joihin kannattaa tehdä retki ja tutkia tämän linnoitusketjun varustuksia: Virolahden Bunkkerimuseoalue (3 kpl), Miehikkälän Salpamuseo, Ylämaan Salpa-asema, Hostikka, Luumäen Salpa-asema ynnä Taavetin ”taka-asema” ja Kivijärven patolaitteet, Lemin Kärmeniemen tykkipatteri ja pallokorsu, Lappeenrannan Bunkkerikierros, Ruokolahden Syyspohjan Salpalinja-alue, Puumalan kirkonkylän bunkkeri, Sulkavan Sarsuinmäki (onnistunut koeammunta Puumalan salmeen helmikuussa 1940) ja Kerimäen Raikuun salpa-asema sekä Hotelli Herttuan alue.

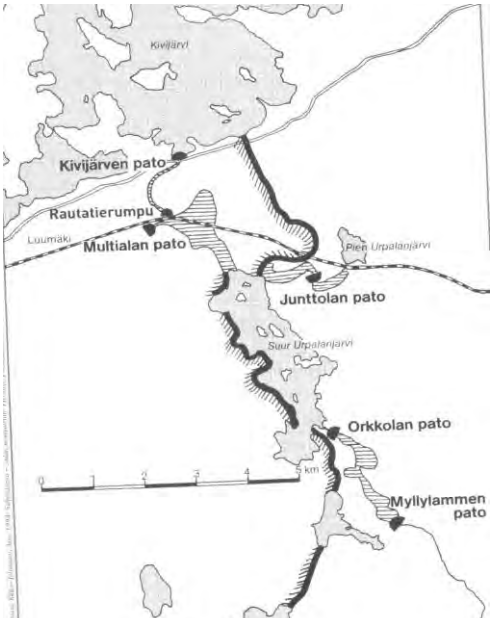

Kivijärven ja sen alapuolella olevien patojen sijainti.

Olen osallistunut kolme kertaa Salpalinjan tutustumisretkiin polkupyörällä. Maastossa näkee parhaiten tämän linnoitusketjun valtavuuden. Maassamme oli talvisodan jälkeen varsin vaikea ja suorastaan kammottava tilanne. Silloin koko kansa ponnisteli itsenäisyytensä säilyttämiseksi, ja Salpalinjan rakentaminen oli siitä vakuuttava osoitus. Salpalinja oli ennen kaikkea pelote, ja kyllä Neuvostoliitto olisi läpi päässyt, mutta kuten pyöräretkilläni ollut asiantuntijaopas ja everstiluutnantti sanoi: ”Kyllä ryssä olisi päässyt läpi, mutta tappiot olisivat olleet hirvittävät.”

Uolevi Langinmaa

JÄÄKÄREISTÄ

Jääkäriliikkeen alkuvaiheet,

professori Matti Lackmanin esitelmä Tieteiden talossa 10.12.2014.

Esitelmöitsijä on tutkinut jääkäriliikettä usean vuosikymmenen aikana ja kirjoittanut aiheesta lukuisia kirjoja. Eräs niistä on nimeltään *Suomen vai Saksan puolesta?* Kirja kertoo jääkäriliikkeestä, jonka alkuvaiheita hän haluaa päivittää tällä esitelmällään. Esille on tullut uutta lähdeaineistoa, mutta yhtä tärkeätä kuin lähdeaineisto on kysymyksen asettelu. Tällä hän viittaa tutkijalle kuuluvaan tehtävään, mitä kysymyksiä tämä osaa tehdä lähdeaineistolle. Jääkäriliikkeen lähdeaineistolle Lackman esittää kysymyksen: Suur-Ruotsi vai itsenäinen Suomi? Seuraavassa käsitellään tätä kysymystä lyhyesti Lackmanin esityksen pohjalta.

Jääkäriliikkeen syntyvaiheessa kaikkein innokkaimpina asialla olivat ruotsinkieliset ylioppilaat. Mistä tämä ruotsinkielisten innokkuus johtui? Euroopassa syttyneessä maailmansodassa saksalaiset kävivät sotaa Venäjää vastaan. Ruotsissa tuotiin esille vahvoja näkemyksiä, joiden mukaan Venäjä oli uhka. Sen ajateltiin pyrkivän Atlantille ja murskaavan Suomen. Nämä tahot olisivat halunneet Ruotsin liittyvän sotaan Saksan rinnalle. Kuusikymmentä vapaaehtoista upseeria oli jo siirtynyt Saksan sotavoimiin. Suomelle ei tässä vaiheessa ajateltu itsenäisen valtion asemaa, vaan alue olisi liitetty Suur-Ruotsiin. Suurruotsalaisten mielestä suomalaisille olisi pitänyt antaa sotilaskoulutusta ja muodostaa heistä Ruotsin armeijan reservi.

Saksalaisten mielestä Suomessa syntynyttä jääkäriliikettä oli tuettava edistämään Venäjän kukistamista. Vaikka Suomella ei nähty olevan merkitystä sivistyneiden kansojen joukossa, Suomi olisi autonominen puskurivaltio Venäjää vastaan Saksan alaisuudessa. Saksassa toivottiin, että Ruotsi liittyisi sotaan keskusvaltojen puolelle. Se lupasi Ruotsille Ahvenanmaan sekä alueita Suomen Länsi-Lapista.

Jääkäriliikkeen alkuvaiheessa sotilaskoulutusta lähdettiin hakemaan ensiksi Ruotsista. Mutta Ruotsi oli puolueeton maa, ja yleisesti arvioitiin, että Venäjää vastaan ryhdyttäisiin sotaan vasta sitten, kun siitä olisi Ruotsille hyötyä. Joulukuussa 1914 Walter Horn ja Bertel Paulig lähetettiin Tukholmaan tunnustelemaan mahdollisuuksia sotilaskoulutukseen Saksassa. Tohtori Herman Gummeruksen välityksellä ja varatuomari Fritz Wetterhoffin myötävaikutuksella sotilaskoulutus saatiin varsin nopeasti järjestymään parille sadalle suomalaiselle neljän viikon Pfadfinder-kurssilla. Pfadfinderit olivat suurelta osaltaan ruotsinkielisiä. Kurssilaiset elättelivät toiveita, että Saksa tekisi maihinnousun Suomeen ja että Ruotsi osallistuisi sotaan lähettämällä joukkoja Suomeen ja siirtämällä Ruotsin rajan Rajajoelle. Maisteri Yrjö O. Ruuth on julkaissut muistelmissaan yksityiskohtaisia tietoja yhteyksistä Ruotsiin jo syksyllä 1914. Ero Venäjästä saataisiin aikaan vain Ruotsin yhteydessä. Näin ajateltiin ainakin kurssilaisten johtohenkilöiden keskuudessa, mutta olivatko muutkin samaa mieltä? kysyy Lackman.

Kun toiminta laajeni kokonaisen pataljoonan kouluttamiseksi, ruotsinkielisten osuus koulutettavien joukossa väheni. Koulutukseen pyrkivät saivat aikaan vilkkaan liikenteen Ruotsin läpi Saksaan. Virallisesti Ruotsi oli hyvin tietoinen tästä liikenteestä. Puolueettomana maana sen olisi pitänyt kieltää läpikulku, mutta se ei estänyt tätä liikennettä. Asiasta oli sovittu Ruotsin ja Saksan välillä. Ilman Ruotsin suostumusta ja apua läpikulku ei olisi ollut mahdollista.

Lopuksi Lackman toi Suomen itsenäistymisestä esille erään seikan, joka on kokonaan unohdettu. Suomen itsenäistymisen jälkeen ruotsalaiset ja saksalaiset eivät ole missään yhteydessä myöntäneet, että heidän tavoitteenaan ei ollut Suomen itsenäisyys. Kun

Suomi sitten lopulta itsenäistyi, Saksa ei enää ollut niin vahva valtio, että olisi voinut ottaa Suomen haltuunsa. Hessenin prinssi oli luopunut tarjotusta kruunusta. Saksalaisten alkuperäistä tavoitetta alistaa Suomi puskurimaaksi ei haluttu enää myöntää. Asia unohdettiin ja jälkiviisaasti on puhuttu vain Suoman vapauttamisesta bolsevikkien kynsistä.

Professorin esityksen jälkeen ilmassa leijaili monia kysymyksiä, jotka saivat aikaan vilkkaan mielipiteiden vaihdon kuulijakunnan esittämien puheenvuorojen muodossa. Esille tuli eräitä mielenkiintoisia aiheeseen liittyviä seikkoja:

Milloin itsenäisyysaate syntyi jääkäreiden keskuudessa?

Pfadfinder-kurssilla ei puhuttu itsenäisyydestä, eikä Wetterhoffkaan puhunut siitä. Pyrkimyksenä oli venäläistämisen vastustaminen. JP 27 oli kokoonpanoltaan hyvin heterogeeninen joukko nuoria miehiä, joiden päämäärät Suomen tulevaisuuden suhteen olivat toisistaan poikkeavia. Useimmille oli kuitenkin selvää, että haluttiin irti Venäjästä. Koulutuksen aikana jääkäreiden itsevarmuus kasvoi hyvin voimakkaasti. Syntyi vahva me-henki, minkä seurauksena jääkäreiden päämääräksi kiteytyi selkeä tavoite itsenäisen Suomen puolesta.

Jääkäriliikkeen alkuvaiheessa huomio on kiinnitettävä niihin henkilöihin, jotka olivat liikkeen johdossa. Ensisijaisesti esille tulevat juuri Walter Horn ja Bertel Paulig. Heillä oli saksalaissuhteita ja heidän tehtävänsä oli ottaa yhteys Saksaan. Kun maailmansota alkoi, saksalaisille annettiin kolme päivää aikaa poistua maasta. Suuri osa Suomen saksalaisista siirtyi Ruotsiin, ja loput karkotettiin maaseutukaupunkeihin, mm. Kuopioon ja Mikkeliin.

Mikä oli Suomen asema maailmansodan alkaessa?

Suomi oli pienenä ”valtiona” suurvaltojen pelinappula. Suomi rinnastettiin Baltian maihin, joiden merkitys oli toimia suojamuurina Venäjää vastaan ilman itsenäistä asemaa.

Miten syntyivät jääkäreiden kulkureitit Saksaan?

Jääkäreiden kulkureitit kulkivat etappitalojen kautta Ruotsiin ja sieltä edelleen ruotsalaisten avustuksella Saksaan. Etappitalot eivät olleet mitään suuria maataloja, joiden väestö oli isänmaallista. Niitä vältettiin, koska ne olivat ehkä kaikista tiukimmin santarmien valvonnassa ja aivan liian vaarallisia. Kulkureitit noudattivat entisiä salakuljetusreittejä. Etappitaloina käytettiin pieniä torppia, joiden isännät saivat maksun, ja he olivat tottuneet vaikenemaan.

Juhani Pulkkinen

Jääkärien päivä 20.11.2014

Marraskuun 17:ntenä 1914 julkaistu venäläistämisohjelman kiristäminen oli välitön syy ylioppilaiden vastarinta-ajattelun tiivistymiseen, ja muutamaa päivää myöhemmin pohjalaisylioppilaiden määrätietoisin aines kokoontui Ostrobotnian kassahuoneessa, nykyisessä Jääkärihuoneessa. Päivä oli todennäköisesti marraskuun 20:s, ei ihan varmasti, sillä pöytäkirjaa ei rohjettu pitää. Sanottu päivä on vakiintunut jääkäriliikkeen syntymäpäiväksi, josta alkoivat tavoitteelliset toimet maan irrottamiseksi Venäjän keisarikunnasta. Käynnissä olleen maailmansodan katsottiin parantavan kansallisia mahdollisuuksia. Kun koulutusta kotimaassa ei suuren riskin takia voitu järjestää, käännyttiin Ruotsin puoleen. Koska sikäläinen hallitus maan omaa turvallisuutta aivan ymmärrettävistä syistä ajatellen kieltäytyi, oli luonteva suunta kääntyä Venäjän vihollisen Saksan puoleen. Jääkärien kouluttamisen perusteet luotiin silloin ja käytännön toteutukseen päästiin seuraavana vuonna, 1915.

Pääkaupungissa jääkäriliikkeen satavuotismuisto sai arvokkaat puitteet. Juhlallisuuksien pääjärjestäjät olivat tietysti Jääkärisäätiö sekä Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistys, joten vastuunkantajia olivat etenkin puheenjohtajat prikaatikenraalit Asko Kilpinen ja Pertti Laatikainen. Vastaanotolla Ritarihuoneessa nähtiin yhteistyökumppaneita ja perinnetyön tekijöitä. Siellä tervehti hyväntuulisena tuttaviaan Vapaussodan Perinneliiton puheenjohtaja kenraalimajuri Kalervo Sipi Seija-rouvineen, nähtiin myös liittomme aiempi varapuheenjohtaja museoneuvos Marja-Liisa Haveri-Nieminen ja lääninkouluneuvos Pekka Nieminen Seinäjoelta, Lahden seudun perinneyhdistyksen puheenjohtaja eversti Pekka Jouko sekä ovensa juuri sulkemaan joutuneen Hennalan upean sotilaskodin johtaja Katriina Jouko, luennoitsijamme Jorma K.O. Ignatius Imatralta kera Karinin ja kameran, sekä omiakin jäseniämme… Saksan liittotasavallasta olivat paikalla ainakin jalkaväen tarkastaja kenraali G.J. Hagemann ja everstiluutnantti Mark Aretz, mainio mies, joka viime huhtikuussa Kortesjärven jääkäriseminaarissa yllätti yleisönsä esitelmöimällä suomeksi! Jääkärimarssi kuultiin tällä kertaa yksinlauluna ja tietysti tarpeellisen komeasti, taitaja oli oopperalaulaja Peter Achrén.

Finlandia-talossa samana iltana pidetyn musiikkikavalkadin nimi oli ”Jääkärin tie”. Järjestäjäin arvion mukaan paikalla oli toista tuhatta henkeä, eivätkä he suinkaan olleet vain

Mieluisa tapaaminen Ritarihuoneen juhlasalissa: everstiluutnantti Mark Aretz, jääkäriperinteemme saksalainen tuntija, sekä rakuuna ja majuri res. Jorma K.O. Ignatius, ystävämme ja luennoitsijamme.
– *Valok. Karin Ignatius*

pääkaupunkiseudulta vaan todella kaikkialta Suomesta. Kaartin Soittokunnan, Kaaderilaulajain ja Kadettikuoron sekä solistien esitysten arviointiin tämän kirjoittajasta ei ole; todettakoon silti, että talontäyteinen yleisö muutamaan kertaan suorastaan haltioitui suosionosoituksissaan. Verraton oivallus oli heijastaa kankaalle orkesterin yläpuolelle vaihtuvia kuvia jääkärien vaiheista.

Jääkäreiden perinnejärjestöt täyttivät loisteliaalla tavalla tehtävän, jonka ne katsoivat itselleen kuuluvan jääkärien satavuotismuiston kiitokseksi ja kunniaksi. – I.O.

Jääkäri-ilta ja jääkärien kertomaa

Joulukuun 3:ntena Helsingin suomalainen klubi järjesti jääkäri-illan. Ennakkotiedotteessa sanottiin, että se on avec ja myös ystäville. Joku tietävämpi kertoi, että tuo omituinen vieraskielinen sana, joka kunniakkaan suomalaisen klubin tiedotteessa esiintyy, tarkoittaa, että myös naiset olivat tervetulleita tähän miesten yhteisön tilaisuuteen. Ja niin myös joukko kunnioitettavia isänmaallisia naishen-

Helsingin suomalaisen klubin jääkäri-illan kunniavieraita, rouvat Margaretha Berghäll (vas.) ja Aune Rahola. – *Valok. Sami Sihvo*

kilöitä paikalla nähtiin.

Klubin juhlasali tuli lähes täyteen. Luennoitsija oli professori Matti Kuusimäki, jonka ainutlaatuinen aineisto käsitti jääkäreiden haastatteluja, hänen isänsä rehtori Tauno Kuusimäen aikoinaan keräämiä. Professorin esitelmän jälkeen kuultiin muutamia valmisteltuja puheenvuoroja, joiden jatkeeksi saatiin kuulla myös jääkärien jälkeläisten muistoja isistä ja kodeista. Mieluisaan muistoon jäivät myös klubin kuoron esittämät laulut läheltä illan teemaa. Kunniavieraina olivat rouvat Margaretha Berghäll, 1930-luvun sotavä-

enpäällikkömme Hugo Östermanin tytär, ja Aune Rahola, sotiemme ajan laivaston komentajan Eero Raholan sukupiiristä, molemmat yhdistyksemme jäseniä. Jääkäri-illassa heidän lähiseuranaan olivat jäsenemme Liisa Viranko ja Heikki Hult, joka toimi myös illan isäntänä klubin puolesta ja sen jäsenenä.

Muuten: meidän jäsenistössämme on niin monia läheisiä veriyhteyksiä jääkäreihin, että sopisi hyvin pyytää professori Kuusimäkeä jollekin lounaallemme esittelemään nauhoituksiaan ja kertomaan isänsä työstä. – I.O.

Hohenlockstedtissa lokakuussa

Pieni joukko varttunutta maanpuolustusväkeä, siltä vapaaehtoiselta puolelta, vieraili lokakuun puolivälissä Saksan Hohenlockstedtissa tutustumassa niihin jääkärimuistoihin, joita osa kävijöistä ei vielä ollut nähnytkään. Kohta kyläilyn alkuvaiheessa vierailijoita ihastutti se kohtelias huomaavaisuus, joilla suomalaiset otettiin vastaan. Aivan oman yllätyksensä tuotti Hohenlockstedtin historiallisista muistoista ja muusta kulttuurista huolehtivan kotiseutuyhdistyksen puheenjohtajan Achim Jabuschin tervetuliaispuhe, joka pidettiin suomeksi.

1860-luvulta saakka toimineen preussilaisen sotaväen harjoitusalueen maamerkki oli aikoinaan vesitorni, joka on edelleen uuden kuntayhteisön tunnusmerkki. Sen juurella on myös se vanha punatiilirakennus, jossa on jääkärimuistojen museo. Se kätkee sisäänsä lukuisten alkuperäisten esineiden ja papereiden lisäksi myös edustavan joukon erilaista tietoa jääkäreiden palveluksesta itsenäisessä Suomessa, jopa kansainvälisissä tehtävissäkin, kuten jalkaväenkenraali A.E. Martolalle omistettu näkymä osoittaa.

Jääkäriperinne kuuluu elämään museon ulkopuolellakin. Kunnantalo on entinen Lockstedtin leirin komendantintalo. Nykyisin talon ovessa on tervetulotoivotus suomeksi ja puistossa iso kaksikielinen metallilaatta, joka kertoo Hohenlockstedtin kunnan ja Lapuan kau-

Kiitollisin mielin laski suomalaisseurue seppeleensä jääkärien muistopatsaalle Hohenlockstedtin Kunniapuistossa. Patsaan paljastusvuosi on 1939. – *Valok. I.O.*

pungin lokakuussa 1973 allekirjoittamasta ystävyyssopimuksesta: ”Tämä ystävyyssuhde rakentukoon sen ystävyyden pohjalle, joka syntyi 25. päivästä helmikuuta 1915 lähtien silloisella Lockstedter Lagerilla koulutettujen

suomalaisten jääkärien ja paikkakunnan asukkaiden välillä ja olkoon yhteinen päämäärä lujittaa jo olevat ystävyyssiteet ja syventää vuorovaikutusta varsinkin nuorempien sukupolvien kesken.” Tämä toive ja tämä päämäärä on meidän kaikkien lupa omaksua.

Uusi Saksa on tärkeiltä osin sovinnossa menneisyytensä kanssa, ja uudelle Euroopalle saksalaiset ovat osoittaneet osaamisensa ja ahkeruutensa. Lähes täydellisestä tuhosta on 70 vuotta, ja nyt Saksa on Euroopan tärkein talousmahti ynnä läntisen puolustusjärjestön jäsen, ja maanosan johtava poliitikko on itäsaksalaisen papin tytär. Kaiken muuttumisen koki hätkähtäen automatkalla Führungsakademie der Bundeswehriin, kun auton ikkunasta näki sinne vievän kadun nimen: Stauffenbergsstrasse…Maan korkeimpaan sotilaalliseen opinahjoon johtava tie on omistettu heinäkuun 20. päivän 1944 salaliiton upseerille, joka mitä syvimmin kansallisista ja inhimillisistä syistä rikkoi valansa Johtajalle. – I.O.

LOTTA-SVÄRDIN MUISTO

Muistojumalanpalvelus Vanhassakirkossa 23.11. 2014

Lotta-Svärd –järjestön lakkauttamisesta tuli kuluneeksi 70 vuotta syksyllä 2014. Sen vuoksi järjestettiin marraskuisena sunnuntaina muistojumalanpalvelus Helsingin Vanhassakirkossa.

Kaunis pieni kirkko täyttyi ääriään myöten veteraanisukupolven edustajista, joita järjestön lakkauttaminen oli aikanaan riipaisevasti koskettanut. Musiikista vastasivat Kaartin Soittokunta ja Sibelius-lukion kamarikuoro.

Tavallisesta jumalanpalveluskäytännöstä teki erityisen juhlavan se, että tekstien lukijoina toimi kaksi ansioitunutta lottaa, Aune Rahola ja Helmi Kotkanen. Helsingin piispa Irja Askola oli lupautunut saarnaamaan, mutta hänelle tulleen esteen takia saarnasi sotilaspastori Suvi Kouri, nuori naispappi. Hän oli selkeästi sisäistänyt sen aatteen, jonka vuoksi lotat aikoinaan uurastivat sotilaiden rinnalla.

Lämminhenkinen, yhteisöllinen tunnelma kietoi kirkkokansan hartaaseen muisteluun. Nuorten kuorolaisten esitykset loivat uskoa tulevaisuuteen, ja maanpuolustushengen saattoi aistia melkein käsin kosketeltavasti.

Arvokas muisto keskellä harmaata marraskuuta.

Kaarina Lindberg

Yhdellä näyttelyseinällä on kuvakavalkadi Gustaf Mannerheimin autoista eri vuosikymmeniltä. Etualan vitriinissä on pienoismalli valtakunnankansleri Adolf Hitlerin lahjoittamasta Mercedes 770 –loistoautosta. – *Valok. Seppo Simola*

NÄKÖKULMIA SUOMEN MARSALKAN VAIHEISIIN

hevosmiehenä ja moottoroitujen kulkuneuvojen käyttäjänä
Mannerheim hevosmiehenä ja ratsuväen upseerina

Kirjamarkkinoiden valtavirta on niin vuolas, että moni huomionarvoinen kirja hukkuu helposti virran syövereihin, ellei se ole kaupallisten kustantajien julkaisema. Yksi merkillepantava julkaisu on Savon sotilasperinneyhdistys Porrassalmen vuosikirja. Hyllyssä-

ni on sellainen useammaltakin vuodelta. Vuoden 2011 kirjasta Porrassalmi IV haluan nostaa esiin yhdistyksemme aiemman puheenjohtajan Ilmari Ojalan kirjoittaman artikkelin *Gustaf Mannerheim hevosmiehenä ja ratsuväen upseerina.*

Ilmari Ojala limittää tekstissään Gustaf Mannerheimin vaiheet hevosten parissa hänen yksityiseen ja julkiseen elämäänsä niin säätynsä ja arvonsa mukaisessa seurapiirielämässä kuin ratsuväen upseerina sotatantereillakin. Aiheiden rajat on häivytetty siten, että siirtymistä teemasta toiseen ei edes huomaa, jolloin artikkelista muodostuu tasapainoinen kokonaisuus.

Tiedossani ei ole muuta tekstiä, josta saisi tiiviissä paketissa yhtä hyvän yleiskäsityksen Mannerheimin elämävaiheiden liityntäkohdista hevosiin. Ojala mainitsee Mannerheimin olleen hevosmiehenä enemmän urheilija kuin jalostaja. Ehdottomasti hevoset merkitsivät ylipäälliköllemme enemmän kuin nykyajassa elävä ihminen ehkä pystyy ymmärtämään.

Nektor, Talisman, Filip, Andermann. Monet marsalkan hevosista Ilmari Ojala mainitsee nimeltä kertoen samalla ydinkohdat kuuluisan isännän ja tämän ikimuistoisimpien ratsujen yhteisistä vaiheista. Artikkeli päättyy hannoverinrotuiseen tammaan Käthyyn, joka oli osan matkaa mukana isäntänsä surusaatossa
4. helmikuuta 1951. Pitkän elämän aikana hevosia ehti olla paljon. Jotkut niistä jäivät lähtemättömästi omistajansa mieleen.

Olen ennenkin kiitellyt Ilmari Ojalan rikasta ja ilmaisultaan moniulotteista kieltä. Hienovireisten nyanssien lisäksi hän hallitsee pienimmätkin kieliopilliset detaljit. Hän ei sorru käyttämään edes ärsyttävän usein väärin johdettua sanaa mitätöidä, vaan valitsee tekstiinsä erehtymättömästi oikean muodon eli mitätöntää.

Ilmari Ojalan artikkeli mukaan lukien Porrassalmi IV:ssa on niin monta – peräti viisi – Mannerheim-aiheista artikkelia, että voisi melkein puhua teemanumerosta. Ainakin kannen kuva ratsastavasta marsalkan seurueesta saa sisällöstä hyvin katetta. Edellä mainittujen lisäksi moni muukin kirjan kahdestakymmenestä artikkelista käsittelee sotia tavalla tai toisella.

Mutta katetta saa myös kirjan alaotsikko Etelä-Savon kulttuurin vuosikirja. Muuta kuin sotahistoriallista sisältöä kirjassa on Taidekeskus Salmelasta Mikkelin kaupungin kaavoittamisen kautta kaasukemiallisen mittauksen osaamiseen Etelä-Savossa. Valitettavan paljon vastaavanlaisia kirjoja jää valtavirran ulkopuolelle ja siksi halusin nostaa tämän kirjan esiin malliesimerkkinä kaupallisten kustantajien ulkopuolisesta korkeatasoisesta julkaisutoiminnasta.

Porrassalmi IV – Etelä-Savon kulttuurin vuosikirja 2011 Jorma Julkunen (päätoim.), Savon Sotilasperinneyhdistys Porrassalmi 2011, 215 s.

Mannerheim moottoroitujen kulkuneuvojen käyttäjänä

Otsikon aiheesta kertoo Mannerheim-museossa Helsingin Kaivopuistossa meneillään oleva teemanäyttely, joka on avoinna kuluvan vuoden toukokuun lopulle asti. Näyttelyyn ei myydä erillisiä pääsylippuja, vaan teemanäyttely on osa museolipun hintaan sisältyvää opastettua kierrosta.

Ehkä ratsuväkitausta selittää marsalkka Gustaf Mannerheimin viehtymyksen vauhtiin ja nopeisiin autoihin. Avoautoissa hän matkusti sään salliessa mielellään kuomu auki. Vauhdin hurma oli koitua Mannerheimin kohtaloksi Algeriassa vuonna 1923, jolloin hän joutui rajuun onnettomuuteen Benz-avoautollaan. Loukkaantunut kenraali virui autoonsa puristuneena useita tunteja ennen avun ehtimistä paikalle. Tästä onnettomuudesta lähtien Mannerheimin toinen jalka oli

hieman toista lyhempi, mikä osaltaan selitti hänen tapaansa kävellä. Luunmurtumia hän oli toki saanut ratsastukseen ja hevosten käsittelyyn liittyen ennenkin.

Näyttely jakaa Mannerheimin autot kolmeen kategoriaan: itse hankitut, lahjaksi saadut sekä virka-autot. Yksityisautojen merkkivalinnat osoittavat hänelle tyypillistä tyylitajua. Sitä osoitti sekin, että vuonna 1946 hankittu auto oli pula-aikaan loistoautoja paremmin istuva tavallinen Ford Prefect.

Autoliikkeiden asiakkaana Mannerheim ei ollut harvinaisuus, sillä näyttelyssä on kuva kuudesta hänen yksityisautostaan. Autot olivat yleensä kalliita laatumerkkejä. Erikoisuutena mainittakoon amerikkalainen vuoden 1926 Flint, joka on merkkinäkin harvinainen, koska sitä valmistettiin vain vuosina 1923 – 1927. Jotkut näyttelyssä valokuvin esitellyistä autoista ovat säilyneet museoituina nykypäiviin asti.

Näyttelyssä on vitriinillinen autoiluun liittyvää esineistöä. Esillä ovat mm. Mannerheimin ajokortti, nahkainen, vanhaa lentäjän lakkia muistuttava ajopäähine, suojalasit sekä johansikkaat. Myös yksi keltapohjainen SA-1 –rekisterikilpi näyttelyssä on. Kyseinen tunnus oli samaan aikaan useammassakin autossa, joten se ei liity erityisesti tiettyyn autoyksilöön.

Autojen lisäksi visuaalisesti näkyvän roolin näyttelyssä saavat junat. Huoneen keskellä on suuri vitriini, jossa on pienoisrautatiekaluston avulla rakennettu asetelma kesäkuun 4. päivältä vuonna 1942. Vierekkäin ovat marsalkka Mannerheimin ja tasavallan presidentti Risto Rytin junat. Niiden välissä on seurue, josta ovat hyvin tunnistettavissa oman valtakuntamme johtohahmojen lisäksi valtakunnankansleri Adolf Hitler. Käytettävissä oleva tila ei sallinut junien esittelyä kaikkine vaunuineen, koska vitriini olisi tuolloin venynyt kahden ja puolen metrin mittaiseksi. Silti mukaan on saatu mahtumaan ilmatorjuntavaunu sekä avonainen tavaravaunu, jossa on marsalkan Grosses Mercedes.

Pienoismallit ovat näyttelyssä muutenkin tärkeänä havaintomateriaalina. Kokonaan oman vitriininsä on saanut valtakunnankansleri Hitlerin vuoden 1941 joulukuussa lahjoittaman Grosses Mercedeksen pienoismalli. Lukuisten harvinaisten museoesineiden lisäksi Mannerheimista merielementissä kertovat Bore I:n ja vartiomoottorivene 11:n (VMV 11) pienoismallit.

Mannerheimin henkilöhistoriaan liittyviä lentokoneita ovat mm. Hanssin-Jukaksi ristitty DC-2, Hitlerin Focke-Wulf Fw 200 Condor sekä siviilitunnuksilla oleva DC-3, jolla marsalkan kalmo tuotiin Sveitsistä kotimaan multiin laskettavaksi. Esillä on myös valtakunnanmarsalkka Hermann Göringiltä 4.6.1942 lahjaksi saatu Junkers Ju-87 Stuka-syöksypommittajan pienoismalli.

Kuriositeetteina näyttelyn teeman kannalta mainitaan hevoset, mutta onpa yksi kuva myös Intiasta. Siellä Mannerheimia kyydittiin härkävankkureissa – kulkuneuvo sekin.

Teemanäyttely Mannerheim maalla, merellä ja ilmassa Mannerheim-museossa Helsingin Kaivopuistossa toukokuun 2015 loppuun.

Mannerheimin loisto-Mercedes

Edellä esiteltyä näyttelyä silmälläpitäen on julkaistu kirja marsalkka Gustaf Mannerheimin valtakunnankansleri Adolf Hitleriltä 16.12.1941 saamasta Mercedes 770 -loistoautosta. Asialla on ollut kaksi Mercedeksen historiaa Suomessa tutkinutta asiantuntijaa. Kaksikko on julkaissut muitakin Mercedes-kirjoja ja ollut mukana kirjoittamassa alan suomalaista perusteosta *Johtotähti Suomen teillä*.

Kirjan voi jakaa kahdeksi kokonaisuudeksi. Ensiksi käsitellään ainutlaatuisen loistoauton, Mercedes 770:n, suunnittelu- ja tuotantohistoria. Kyse oli saksalaisen autonvalmistuksen tuolloisesta huipusta. Mallisarjaan kuului peräti viisi korityyppiä, vaikka sarjan kokonais-

tuotanto oli vain 88 yksilöä. Marsalkan auto oli mallia Offener Tourenwagen (avoauto kokopitkällä kangaskatolla). Se oli mallisarjan yleisin tyyppi, tätä mallia valmistettiin 49 yksilöä.

Autoiluaiheisessa lasikossa on esillä Gustaf Mannerheimin henkilökohtaista autoiluun liittyvää esineistöä kuten nahkapäähine, ajolasit sekä vastikään Kansallisarkistosta löytynyt ajokortti. – *Valok. Seppo Simola*

Varsin erikoisesta ja massiivisesta autosta oli kyse. Pelkkä 7,7 litrainen ja 8-sylinterinen rivimoottori painoi tuhatkunta kiloa eli pienen henkilöauton verran. Itsestään selvää on, että jopa moottoritilan viimeistely oli korkealaatuista käsityötä. Autoon kuului myös tavaratilan muotoihin istuva matkalaukkusarja sekä hyvin varusteltu lääkärinlaukku – tietysti hopeaheloitettu.

Yleinen väärinkäsitys on, että marsalkka olisi saanut tämän auton valtakunnankanslerilta syntymäpäivälahjaksi. Autoja hän kyllä sai syntymäpäivänäkin – kolme Steyr-merkkistä maastoautoa – mutta Grosser Mercedeksensä hän oli saanut jo joulun alla 1941.

Kirjoittajakaksikko kertoo auton vaiheet marsalkan tallissa runsaan kuvamateriaalin kera. Samalla se raottaa tallin ovia muutenkin ja rivistä paljastuvat mm. amerikkalainen loistoauto Packard ja pienempi avo-Mercedes. Viimeksi mainitulla ajettiin rintamamatkoilla, isolla Mercedeksellä ajettiin esimerkiksi Mikkelin ja Helsingin väliä – joskus kilvoitellenkin. Ratsumies piti vauhdista.

Sodan päätyttyä autosta muodostui valvontakomission ajan Suomessa poliittinen rasite ennen muuta lahjoittajansa takia. Niinpä marsalkka päätti myydä tallissa virattomana seisseen auton Ruotsiin tammikuussa 1947. Euroopan auto jätti puolentoista vuoden kuluttua tästä. Historiallinen ajopeli laivattiin USA:han, ja siitä alkoi auton rappiokierre. Historiallinen ajopeli kiersi omistajalta toiselle, ja se oli merimatkan aikana ehtinyt muuttua ”Hitlerin autoksi”. Amerikassa ihmiset purkivat siihen jopa vihaansa ja kaikkea autosta irti lähtevää varastettiin.

Kenraali William Lyon pelasti ”kiertopalkinnon” kokoelmaansa 1984 ja sen entistäminen aloitettiin 1990-luvun alussa. Työ valmistui vasta 2014, mutta silloin auto voittikin heti ensimmäisen palkinnon maailman merkittävimmän autonäyttelyn luokassa ennen sotaa valmistetut Mercedekset. Auto oli nyt ensi kertaa osaavissa käsissä sitten Suomen Puolustusvoimien.

Marsalkka Mannerheimin Mercedes 770
Anssi Juutilainen– Juha Koivulahti, Geisir Oy 2014
Seppo Simola

YSTÄVIÄMME

Muistamme

Raimo Nikkilä 27.3.1933 – 8.8.2014

Ennen marraskuisen syyskokouksemme aloittamista vietimme Väestönsuojelumuseossa hiljaisen hetken. Aiheena oli Raimo Nikkilä, jonka poissaolon meistä jokainen tunsi selvästi juuri niissä tiloissa. Siihen viittasi myös puheenjohtajamme Markus Uomala, joka Sirkka Valkjärven kanssa ojensi kukkakimpun Greta Nikkilälle.

Raimo Johannes Nikkilä oli hämäläispoika, joka jo nuoresta tunsi viehtymystä tekniik-

kaan ja erityisesti sähköön ja sen mahdollisuuksiin osaavan ihmisen palvelijana. Miehuusvuosinaan hän työllisti itsensä ja perheensä omaan sähköalan yritykseensä, jota menestyksellisesti johti 1990-luvun alkuun saakka.

Greta ja Raimo Nikkilä Maanpuolustuskiltojen liiton vastaanotolla 4.6.2011 Ritarihuoneessa. – *Valok I.O.*

Sen jälkeen Raimo saattoi täysin määrin omistautua harrastukselleen, joka oli jo vuosikymmenten ajan ollut hänen elämänsä tärkeä sivujuonne. Raimo Nikkilä oli maamme väestönsuojelun etevä asiantuntija, jonka tiedoista ja tarmosta erityisesti hänen kotiseutunsa, Helsinki ja ympäristö, suuresti hyötyivät. Helsingin väestönsuojeluyhdistyksessä sekä Helsingin pelastusliitossa hän hoiti keskeisiä luottamustehtäviä aina yhtä perusteellisesti uutta oivaltaen ja ehdottaen sekä kiinnostuneita opettaen. Myös pelastusalan valtakunnallinen keskusjärjestö käytti Raimo Nikkilän tietoja ja tuntemusta.

Väestönsuojelumuseon suunnittelussa ja toteutuksessa Raimo oli keskeisesti mukana 1990-luvulla; ei liene liioittelua sanoa häntä yhdeksi perustajista. Museossa me tulimme hänet tuntemaan, siellä hän oli innostunut ja innoittava opas, viitseliäs myös vastaamaan huonoihinkin kysymyksiin. Raimon suopeutta oli se, että saatoimme pitää jo vuosien ajan kokouksemme hänen valvomissaan tiloissa, aina hän oli yhtä aulis auttamaan ja selvittämään myös pienet tekniset ongelmamme.

Jäsenemme Raimo Nikkilä ja Väestönsuojelumuseo ovat meille yhtä, sen me tiedämme aina hänen tiloissaan kokoontuessamme. Kiitos, Raimo. – I.O.

Onnittelemme

Kunniaa May-Bee Rautiolle

Laatokan puolustuksen perinneyhdistys ry. on 1. marraskuuta 2014 kutsunut kunniajäsenekseen May-Bee Rautionyhdessä muiden veteraanijäsentensä kanssa. Kunniajäsenelle kuuluu kaunis rintamerkki, jota toivottavasti näemme May-Been jossakin yhteisessä tilaisuudessamme kantavan.

Laatokan puolustuksen perinneyhdistys on alun perin sotiemme aikana Laatokan puolustuksessa tavalla tai toisella mukana olleiden yhdistys. Perustajat olivat toimineet eri joukko-osastoissa erilaisissa tehtävissä, he olivat siis lähinnä rintamamiehiä ja lottia. Myöhemmin joukkoon ovat liittyneet nuoremmatkin perinnettä arvostavat. Yhdistys kokoontuu yleensä kerran vuodessa, jolloin ollaan yhdessä pari päivää. Tulevana kesänä jäsenet tapaavat toisensa Santahaminassa, ja kahteen päivään kuuluu virallisuuksien lisäksi laivaretki kokouspaikan ympäristön historiallisiin kohteisiin. – I.O

Kaarinalla juhlapäivä

Helsingin Vesalassa Paneliantien varrella liehui omakotitalon pihamaalla siniristilippu: Kaarina Lindberg täytti 80 vuotta. Paikalla oli myös perinneyhdistyksemme uusi puheenjohtaja Jyrki Uutela, joka Nina Schleiferin kanssa ja hienon kirjalahjan kera toivotti päivänsankarille terveyttä ja muutakin onnea sylin täydeltä. Kiitoksiin on vankka pohja, sillä yhä uudelleen myös istuvan hallituksen on turvattava Kaarinan tietoihin ja muistiin. Suuri jäsenten joukko muistaa myös Kaarinan toiminnanjohtajanamme monien vuosien ajan, jolloin hän hyväntahtoisesti ja paneutuen hoiti vähentämättömän kiitoksen arvoisella tavalla mitä erilaisimmat tehtävät niin kirjallisesti kuin ilman kynääkin. Suuri on siis

toivottelijoiden joukko, Kaarina, ja ihan vilpitön! – I.O.

Sirpaleita Raimon kokoelmasta

HELSINGIN YLIOPISTON 300-VUOTISJUHLAT

Kun Helsingin yliopisto 3.9.1940 täytti 300 vuotta, se tuli merkkipäivänään suurten kunnianosoitusten kohteeksi. Silloin sotamarsalkka Mannerheim luovutti Helsingin yliopistolle Vapaudenristin, joka sittemmin liitettiin sen sinettiin. Yläkuvassa yliopiston rehtori professori Kaarlo Linkola ottaa vastaan Vapaudenristin sotamarsalkan kädestä takanaan vararehtori Edwin Linkomies.

Oikealla professori Wäinö Aaltonen juhlapäivän aattona veistämänsä korkokuvan Vapauden jumalatar seppelöi nuoruudenedessä.

Mainittakoon vielä, että yliopisto vaurioitui pommituksissa vuonna 1944, vuonna 1948 sitä korjattiin ja laajennettiin.

Raimo Berkan

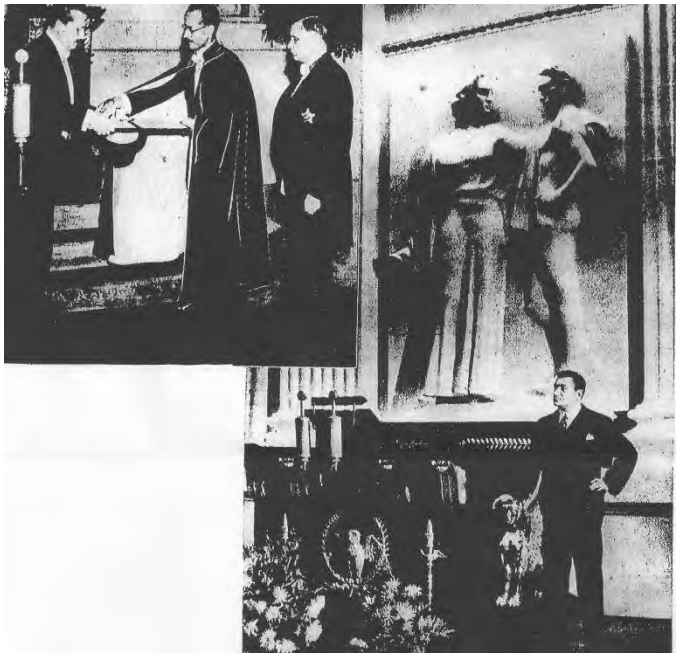

KIRJAESITTELY

Riikka Pelo: Jokapäiväinen elämämme

Jokapäiväinen elämämme alkaa vuoden 1939 elokuussa kuumuuttaan väreilevässä Moskovassa Ariadna Efronin onnellisesta odotuksesta ja päättyy vuoden 1941 helteiseen elokuuhun Komin tasavallan Vorkutan pakkotyöleirille, missä raivataan maata junarataa varten. Rata tulee yhdistämään yhden vankileirin toiseen ja lopulta Moskovan Jäämereen ja tuo kaikki tundran löytymättömät rikkaudet, hiilen, öljyn, bauksiitin, kullan ja timantit isä Auringon syliin.

Riikka Pelo kuvaa Efronin perheen elämää 1920-luvulta 1940-luvulle keskittyen äidin ja tyttären ristiriitaiseen suhteeseen. Perheen muut jäsenet jäävät taka-alalle, äiti ja tytär käyttävät heidän ääntään. Taustalla kuuluvat Venäjän vallankumouksen ja sotaa käyvän Euroopan jyly ja jyske. Kerronta etenee yhä synkemmiksi käyviin tapahtumiin ja henkilöiden traagisiin kohtaloihin Stalinin vainoissa.

Efronin perhe on todellinen perhe, jonka elämää on kuvattu niin todenmukaisesti, ettei lukija voi tietää, mikä on totta, mitä oikeasti on tapahtunut ja mikä on kirjailijan rikkaan mielikuvituksen tuotetta. On vain annettava suurenmoisen tekstin viedä mukanaan.

Tšekkoslovakia

Perheen äiti Marina Tsvetajeva Efron on Venäjän kirjallisuuden ”kultakauden” merkittäviä runoilijoita. Vuonna 1922 hän asuu Ariadna-tyttären kanssa Tšekkoslovakiassa. Prahan lähellä sijaitsevaan Vsenoryn kylään on sijoitettu venäläisiä emigrantteja, kenraali Wrangelin valkoisen armeijan entisiä sotilaita perheineen.

Perheen isä, Sergei Efron, valkoisen armeijan upseeri, on taistellut vallankumouksessa Moskovassa bolsevikkien kanssa, osallistunut Krimin puolustukseen ja selviytynyt Gallipolin nälkäleiriltä. Hän opiskelee viikot Prahassa ja on vaimonsa tietämättä ryhtynyt tsekan palvelukseen, kuullut jo silloin punapiiparin kutsun. Huoli perheestä ja armoton köyhyys lienevät vaikuttaneet ”takinkääntöön”, samoin koti-ikävä.

Ariadna on vuonna 1922 vasta 10-vuotias, epäkäytännöllisen, todellisuudelle vieraan äidin uskottu ja apu käytännön asioissa. Ja kuten hän myöhemmin aikuisena toteaa: ”Kunhan joku hoiti arjen asiat Marinan ympärillä, niin kaikki sujui.” Marinan ja Ariadnan aika Vsenoryssä on kirjassa kuvattu heidän yhteisen elämänsä seesteisimmäksi ja runollisimmaksi. Siitä kertovat myös ihastuttavat päiväkirjamerkinnät ja runot Leijonan, Ilveksen ja Hipon (Sergei, Marina ja Ariadna) yhteisistä leikeistä ja perheenisän läsnäolosta.

Säröjä ja repeämän äidin ja tyttären suhteeseen tuo Ariadnan kieltäytyminen kirjan kirjoittamisesta. Kirjan loppuun saattamisen estää raskas muisto, pikkusisko Irinan kuoleminen nälkään moskovalaisessa lastenkodissa vuonna 1919. Marina-äiti ei kykene sanomaan asiasta sanaakaan, Ariadna ei kirjoittamaan. Hän haluaa olla tavallinen lapsi, muiden kaltainen, repäistä itsensä äidin määräysvallasta. Pettynyt runoilija-äiti läimäyttää tytärtään, mutta anteeksi hän ei ole koskaan oppinut pyytämään.

Ariadna lohduttautuu pelakuulleen kuiskaten: ”Äiti ei rakasta minua enää.” Tyttären usko äidin rakkaudettomuuteen horjuu vasta teoksen lopussa.

Pariisi

Tšekkoslovakiasta perhe siirtyy vuonna 1925 Pariisiin, köyhyydestä köyhyyteen. Georgi-poika on syntynyt, ja Marina tuhlaa häneen rakkauttaan. Ariadna-tytär käy taide- ja piirustuskoulua ja liittyy isän innostamana Kotiinpaluun Liittoon eli ryhtyy hänen laillaan Neuvostoliiton vakoilijaksi ja ilmiantajaksi.

Marina tekee käännöstöitä ja kirjoittaa runoja. Vuonna 1928 hän saa julkaistuksi viimeisen, Venäjän jälkeen -nimisen runokokoelmansa. Hän yrittää myös lausuntailtoja, mutta eivät pariisilaiset eivätkä venäläiset ha-

lua kuunnella 1800- luvun romanttista runoelmaa tai tsaarinaikaista sielunelämää.

Jo Pariisissa Ariadna haluaa Neuvostoliittoon, Moskovaan. ”Siellä voisi syntyä uudestaan, löytää paikkansa maailmassa. Siellä sykki lämmin ja hyvä sydän, isä Stalin, joka oli syntynyt maailmaan päästäkseen meidät irti tuskallisesta menneisyydestämme ja antaakseen meille onnen ja tulevaisuuden.” Ariadna saakin Neuvostoliittoon muutto- ja matkustusluvan vuonna 1937.

Sergei-isä seuraa sinne samana vuonna salateitse venäläisellä sota-aluksella. Ranskan poliisi epäilee häntä Lausannessa lokakuussa 1937 tapahtuneen attentaatin tekijöiden värväämisestä. Eikä syyttä; todennäköisesti Sergei Efron on osallistunut myös valkoisen kenraalin Jevgeni Millerin kaappaukseen.

Marina Efron yrittää Pariisissa huonolla menestyksellä sinnitellä Georgi-poikansa kanssa. Kukaan ei halua olla tekemisissä murhaajan vaimon kanssa. Punaiset ja valkoiset venäläiset melkein sylkevät häntä, mesenaatit ovat kääntäneet selkänsä. Saatavilla ei ole työtä, ei elantoa. Marina ja Georgi palaavat Moskovaan tietämättä, mikä heitä siellä odottaa.

Neuvostoliitto

Ariadna on saanut paikan lehtitalon ranskankieliseltä puolelta. Hän on intoa ja hehkua täynnä uudesta elämästään ja paremmasta yhteiskunnasta. Työpaikallaan lehtitalossa Ariadna tapaa tulevan rakastettunsa, toimittaja Samuil Gurevitsin. Sergei-isä joutuu Neuvostoliitossa kotiarestiin.

Äiti ja tytär ehtivät Neuvostoliitossa tavata toisiaan vain parin kuukauden ajan ennen Ariadnan pidätystä. Riikka Pelo on kuvannut osuvasti heidän välejään. Tyttären mieleen muistuvat myös äidin nuoruudenaikaiset rakkaudet ja palvonnat: ”Marina rakasti kaikkia ja kaikkea, naisia, miehiä, vuoria, valoa, kameleita ja viikunapuita. Tuhlasi rakkautensa tyhjiin.”

Ymmärtämystä Marinan rakkaussuhteisiin toi Sergei-isä: ”Marinan säkeet vaativat romansseja niin kuin maa lannoitetta, mutta harvoin ne olivat muuta kuin mielikuvituksen tuotetta. Olin mielelläni maa, josta hän voi kasvaa, kaikki hänen säkeensä. Todellisen romanssin tapahtuessa tuntui kuin olisin sullonut itseeni palavia keihäitä. Mutta olen minäkin hänelle velkaa, minun vuokseni hän on kulkenut 20 vuotta kodittomana, ilman kieltä, ilman lukijoita, eikä hänellä ole enää kotimaata, johon palata.”

Epäpoliittisenakin Marina-äiti näkee kuitenkin selvästi, mitä perheelle tulisi tapahtumaan. Tsekan murhamiehet, ilmiantajat Sergei ja Ariadna, tulevat kokemaan ilmiantamiensa kohtalon. ”Kenen puolelle asetut, kastat kätesi vereen.” Hän itse ei koskaan suostunut ilmiantajaksi.

Ariadna pidätetään Bolsevossa vuoden 1939 elokuussa, ilmiantajana oma rakastettu. Moskovan Lubjankan ruusuhuoneen kidutuksissa ja raiskauksissa Ariadna menettää syntymättömän lapsensa. Vasta siellä hän ymmärtää tuominneensa Pariisissa Kotiinpaluun liitossa ihmisiä hyväksytyiksi tai hylätyiksi, matkaan tai vankeuteen ja tehneensä sen vihasta äitinsä rakkaudettomuutta kohtaan ja olevansa itse tekemiensä tuomioiden uhri.

Perhe hajoaa. Sergei-isä pidätetään Ranskan tiedustelupalvelun vakoojana parisen kuukautta Ariadnaa myöhemmin, ja hänet ammutaan työleirillä helmikuussa 1940. Sairas ja rahaton Marina Tsvetajeva uskoo olevansa vain taakka Georgi-pojalleen ja hirttää epätoivoisena itsensä.

Ariadna viettää yli kahdeksan vuotta Komin tasavallan Vorkutan pakkotyöleirillä. Hän selviää leiriltä hengissä 60 asteen pakkasissa, joissa hevosetkin kuolevat. Leirillä Ariadna vihdoinkin oppii ymmärtämään äitiään. Marina ilmestyy hänelle näyssä kertoen rakastavansa häntä ja aina rakastaneensa. ”Ja jos kirjoitat, älä kirjoita siksi, että sinua rakastettaisiin, vaan siksi, että pysyisit hengissä, sillä sanat ovat ihmisten tekoja voimakkaampia.”

Jokapäiväinen elämämme kertoo synkästä ajasta, jolloin perheellä tai yksilöllä oli arvoa vain valtion puristuksessa, sen koneiston osana. Teos huokuu kuitenkin lämpöä ja

ymmärrystä, toivoa ja rakkautta, sen hieno ja runollinen teksti elää, hehkuu ja hurmaa

Kustantaja: Teos, 4. painos 2013, sivuja 525

Eeva Lampén

VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUSTYÖ TARVITSEE TEKIJÄNSÄ!

Puolustusvoimauudistus etenee järkähtämättömästi sille määrättyä tahtia ja karsii kokonaismaanpuolustuksemme kustannuksia. Ei Lahti ainakaan vielä kuulu pääkaupunkiseutuun, mutta siitä huolimatta rohkenen kertoa, miltä Hennalan varuskunnan tuhoaminen viime vuoden viimeisenä päivänä näytti. Paikka on meille tuttu, eihän vierailustamme Hennalan museoissa kauan ole (tiedoksi: Sotilasmusiikin museota ei enää ole, ja Sotilaslääketieteen museon aika on rajattu). Hennala on myös arvostetun yhteistyökumppanimme kotipaikka, kuten muistettaneen.

Joulukuun 31:s 2014 oli harmaa talvipäivä, ja jo varhain ilmestyivät ensimmäiset surulliset kynttilät Hennalan portin pieleen, siitä ne sitten lisääntyivät päivän kuluessa. Juhlatilaisuus lippukentällä alkoi klo 10; kentällä oli harva miehitys, mutta surullista tapahtumaa oli seuraamassa monia satoja ihmisiä, päijäthämäläisiä Lahdesta ja kauempaa. Asiaankuuluvat puheet pidettiin ja toiveikkaasti koetettiin katsoa eteenpäin. Puolustusvoimain komentaja kenraali Jarmo Lindbergkin totesi, ettei tiedossa ainakaan tällä hetkellä ole uusia karsintapakkoja. Hänen tarkastamansa neliö kentän ympärillä oli harva, mutta toiveikas viritys siitäkin löytyi. Sen antoi Ratsumieskillan ratsupartio elinvoimaisena merkkinä ratsuväen perinteiden jatkumisesta. Ja perinteistä kasvaa maanpuolustustahto.

Hämeen Rykmentin punavalkoinen lippu laskettiin salostaan ja vietiin odottamaan pian tullutta luovutustaan Sotamuseoon. Mutta Hämeen Ratsujääkäripataljoonan lippua ei Sotamuseo saa periä, koska sillä on oma tehtävänsä edelleen. Puolustusvoimain komentajan käskystä Ratsujääkäripataljoonan perinteet siirtyvät perinnekomentajalle ja Ratsumieskillalle. Perinnekomentaja on nykyään Hämeen aluetoimiston (sotilaspiirin seuraajan) päällikkö everstiluutnantti Kimmo Hartikainen. Lippukentältä juhlavat menot siirtyivät Hennalan upseerikerhon sisätiloihin. Siellä Hämeen Rykmentin viimeinen komentaja eversti Risto Kolstela luovutti pataljoonan lipun perinnekomentaja Kimmo Hartikaiselle sekä Ratsumieskillan puheenjohtajalle Jukka Elomaalle. Aluetoimiston tiloissa lippua säilytetään valmiina uusiin palvelus- ja perinnetehtäviin. *– I.O.*

TAKARIVISTÄ…

Kaupunginteatterissa on meneillään näytelmä *Troikka*, joka perustuu Jari Tervon samannimiseen romaaniin, Sami Keski-Vähälän näytelmäksi luomaan. Ensi-ilta oli 14. tammikuuta, ja ylihuomenna (siis Ilmarin päivänä) varhain soitti valpas jäsenemme Hannu Salminen, joka oli ihmeissään valtalehtemme ensi-ilta-arvioon liitetyistä valokuvista. En ole näytelmää vielä nähnyt, joten en tiedä, missä vaiheessa kuvat on otettu.

Ihmettelyyn, jopa närkästykseen on aihetta. Näytelmä on ajoitettu kevääseen 1920, jolloin kaksi vuotta aiemmin annettujen suomalaisten kunniamerkkien käyttö länsimaiseen tapaan oli täysin vakiintunut. Siitä huolimatta kunniamerkkien asettelu näytelmässä ainakin noiden kuvien todistuksen mukaan on ollut täysin tietämätöntä tai piittaamatonta, mikä tietysti on pahempi asia.

Ratsuväenkenraali Gustaf Mannerheimia esittävällä näyttelijällä on vasemmalla olallaan lähellä olkainta 1. luokan Vapaudenristi, jonka paikka tietysti olisi kaulassa keltaisessa nauhassa. Vieressä olevalla kenraalimajuri Hannes Ignatiusta esittävällä näyttelijällä sama kunniamerkki on suunnilleen oikealla paikalla, mutta ”suunnilleen” ei riitä. Olankohautuksella on selvitty kenraalimajurin asetakista: siinä on ”täyden” kenraalin leijonat, vaikkei hänestä milloinkaan täyttä tullut.

Näytelmän ratsuväenkenraalin rinnassa on 2. luokan Vapaudenristi, jota Mannerheimilla ei koskaan ollut. Rintatähden paikalla on kunniamerkki, jota en tunne; lenkkinsä takia se ilmeisesti on kaularistiksi tarkoitettu. Mutta kaiken tämän motkotuksen jälkeen on syytä iloita siitä tärkeästä asiasta, että 2.luokan Vapaudenristi, nauhassa kannettava, on ripustettu ratsuväenkenraalin rintaan ihan oikealle kohdalle, tarpeeksi ylös. Siinä suhteessa valokuva antaa oikean ja noudatettavan esimerkin. Meillä suomalaisilla miehillä on jostain syystä yleinen huono tapa kiinnittää kunniamerkkikannake liian alas. Niinpä tiedoksi myös ripustamista valvovalle vaimoväelle: nauhassa kannettavat kunniamerkit on tarkoitettu koristamaan rintaa, ei alkavaa mahankaarta!

Eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö sai äskeisenä itsenäisyyspäivänä 2. luokan Vapaudenristin. Se on ansaittu kiitos työstä, jota tehdään keskeisellä paikalla puolustusvoimauudistuksen varjossa ja ympäristössä, jossa joukko kansanedustajia, onneksi pieni, puhuu jopa yleistä asevelvollisuutta vastaan. Todettakoon saman tien ja tyytyväisin mielin, ettei tohtori Niinistö ole televisiokeskusteluissa alistunut siihen päissilmäiseen sinutteluun, minkä tv-toimittajat ovat omaksuneet vastenmieliseksi tavakseen (joka muka aina ”sovitaan” ennen lähetystä). Hän on myös aina asiallisesti pukeutunut. Olettehan havainneet, että jopa eduskunnan täysistunnoissa nähdään kansanedustajia, jotka ovat puutteellisesti pukeutuneet. Onko puhemiesneuvosto todella antanut periksi? *– I.O.*

VARAINHOITAJA TIEDOTTAA – VUODEN 2015 JÄSENMAKSU

Yhdistyksen syyskokous päätti säilyttää jäsenmaksun ennallaan 26 euron suuruisena, mutta hyväksyi vapaaehtoisen 4 euron kannatusmaksun, jolloin vaihtoehtoisesti on mahdollisuus maksaa jäsenmaksuna tasaraha 30 euroa.
Yhdistyksen pankkitili: **FI45 1299 3000 0798 81**
Viitenumerot:
1009 Tammisunnuntain juhla **(36 €)**
1122 Kirjat ja muut myyntiartikkelit
2040 Jäsenmaksut (26 € / 30 €)

Viime vuoden jäsenmaksuja puuttuu vielä jonkin verran. Siksi pyydämme ystävällisesti tarkastamaan tämän lehden osoitetarrassa nimen jälkeen suluissa olevan luvun. Jos se on 2014, on jäsenmaksu viime vuodelta suoritettu. Jos se on 2013, pyydämme suoritusta myös viime vuodelta, ja tällöin maksun suuruus on 52 €.

Yhdistyksen uusi varainhoitaja Nina Schleifer (puh. 040 500 6138, vapaussota.helsinki@gmail.com) vastaa mielellään kaikkiin talousasioita koskeviin tiedusteluihin.

VAPAUSSOTUREITA JA MUITA JÄSENIÄMME

Yllä vasemmalla Uno Backman, oikealla Ilmari Ingerttilä, vieressä vasemmalla Saara Sillanpää, alla pöydän päässä Paul Sovio.

Porvoon Saksanniemessä 17.11.1917 kaatuneiden Heikki Kuuston ja Johan Fallströmin hauta on Hietaniemessä. Jo vuosikaudet sitä ovat vapaaehtoisesti ja korvauksetta hoitaneet Kerttu-Kaarina ja Ismo Tulikorpi, joille tässäkin kohdistamme ihailevat ajatuksemme.
Kuva on otettu 15.5.2008, juuri kun olimme paaden löytäneet.

Alla 34 vapaussoturin hauta-alue Hietaniemessä. - *Valok. Uolevi Langinmaa*

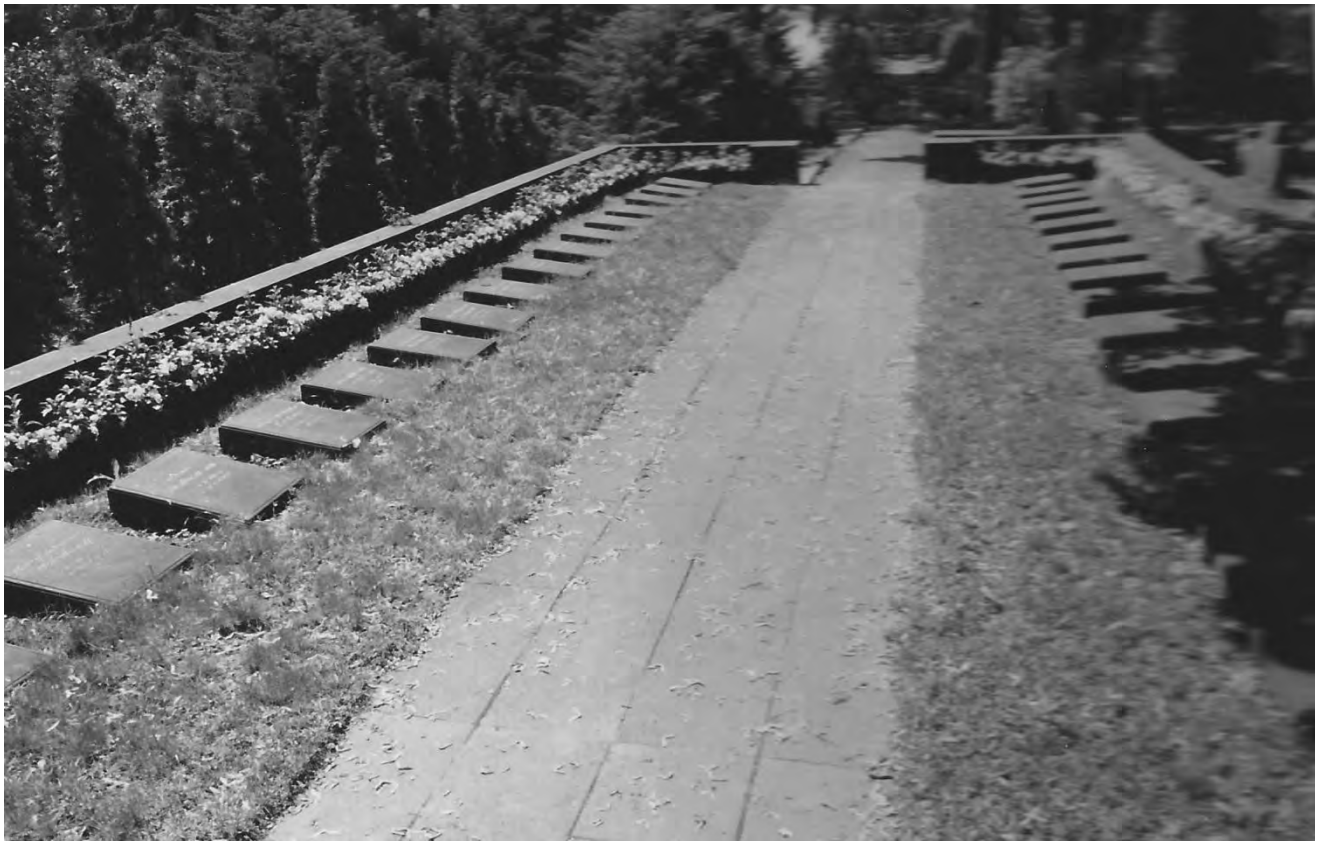

Yllä tammisunnuntai 2005: oikealta Sirkka Valkjärvi, Maija Rimpiläinen ja Erkki Stenman. – *Valok. - I. O.*

Alla yhdistyksemme hallitus koolla Käpylässä 12.5.2005. Vasemmalta Inga Juvonen, May-Bee Rautio, Kaarina Lindberg, Uolevi Langinmaa, Erkki Stenman, Seppo Simola. – *Valok. I. O.*

YHDISTYKSEN HALLITUS

Puheenjohtaja Jyrki Uutela

puh. 040 500 4906
s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Varapuheenjohtaja Juhani Virtanen

s-posti: juhani.virtanen@pp9.inet.fi

Sihteeri Juhani Pulkkinen

s-posti: juhani.pulkkinen@saunalahti.fi

Jäsen Anton Eskola

s-posti: anton.eskola@helsinki.fi

Jäsen Pekka Lampén

s-posti: mlampen@welho.com

Jäsen Sirkka Valkjärvi

s-posti: sirkka.valkjarvi@gmail.com

Jäsen Liisa Viranko

s-posti: liisa.viranko@salnet.fi

Lisäksi hallituksen kokouksessa puheoikeutta voivat käyttää
Kunniapuheenjohtaja Uolevi Langinmaa

Varainhoitaja Nina Schleifer

s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

KUTSU KEVÄTKOKOUKSEEN

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n kevätkokous pidetään
torstaina 12.3.2015 klo 18 Helsingin Väestönsuojelumuseossa.
Kahvitarjoilu.
Esityslistalla ovat sääntöjen 9. pykälän määräämät asiat:
1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
3. Kokouksen järjestäytyminen
4. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen
5. Vuoden 2014 toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja toiminnantarkastajien lausunnon esittely
6. Tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja muille tilivelvollisille
7. Kokouksen päättäminen

Kokouksen jälkeen kuullaan jäsenemme Liisa Hongiston esitelmä *Kanttiinissa ruotsiksi* kokemuksistaan nuorena ylioppilaana jatkosodan lopulla kanttiinilottana ruotsinkielisessä jalkaväkirykmentti JR 61:ssä, jonka komentaja oli legendaarinen Alpo Marttinen.

Hallitus

TULEVAA OHJELMAA

Lounasluento ti 17.2.2015 klo 12.30: Oeschin suvun tarina
Filosofian tohtori Klaus Oesch kertoo sukunsa vaikutuksesta Suomen historian käänteisiin. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään pe 13.2.

Yhdistyksen kevätkokous to 12.3.2015 klo 18
Yhdistyksen virallinen kevätkokous pidetään Väestönsuojelumuseossa (Siltavuorenranta 16), ks. kutsu sivulla 27. Kokouksen jälkeen kuullaan jäsenemme Liisa Hongiston esitelmä *Kanttiinissa ruotsiksi* kokemuksistaan nuorena ylioppilaana jatkosodan lopulla kanttiinilottana ruotsinkielisessä jalkaväkirykmentti JR 61:ssä, jonka komentaja oli legendaarinen Alpo Marttinen.

Talvisodan päättymispäivän kunnianosoitus Mannerheimin patsaalla pe 13.3. klo 9
Yhdistyksemme lippu osallistuu kunnianosoitukseen veteraanijärjestöjen lippulinnassa.

Lounasluento ti 17.3.2015 klo 12.30: **Kaitseliit-järjestön historia ja nykytila**
Esitelmän pitää Oulun yliopiston historian professori Kari Alenius. Hänen erikoisalaansa on Baltian ja itäisen Euroopan historia. Alenius on itse toiminut Kaitseliitissa opiskellessaan historiaa Tarton yliopistossa. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään pe 13.3.

Helsingin valtauksen muistopäivä su 12.4.2015 klo 12
Kokoonnumme kunnianosoitukseen Vanhankirkon puistossa**.**

Lounasluento ti 14.4.2015 klo 12.30: Lakeuksien eversti Matti Laurila
Filosofian tohtori Vesa Määttä luennoi jääkärieversti Matti Laurilasta, joka ennätti taistella Suomen vapauden puolesta niin vapaussodassa kuin talvi- ja jatkosodassakin. Väitöskirjan aiheesta tehnyt Määttä on myös Vapaussoturi-lehden päätoimittaja. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään pe 10.4.

Kansallisen veteraanipäivän kunnianosoitus Mannerheimin patsaalla ma 27.4. klo 10
Yhdistyksemme lippu osallistuu kunnianosoitukseen veteraanijärjestöjen lippulinnassa.

Vapaussodan päättymisen muistopäivä la 16.5.2015
Kokoonnumme kunnianosoituksiin **klo 11 Hietaniemessä** ja **klo 12 Vanhankirkon puistossa**. Liisa Viranko toivottaa seppeleenlaskuun osallistujat tilaisuuden jälkeen tervetulleiksi kotiinsa *Fredrikinkatu 38 A 14 (LV) 5. krs* kohottamaan maljan itsenäiselle isänmaallemme.

Vapaussodan Perinneliiton kesäpäivät Riihimäellä la 16.5. - su 17.5.2015

Lounasluennot järjestetään Ostrobotnian Chydenius-kabinetissa (Museokatu 10).
Tilaisuuden aluksi klo 12.30 kuuntelemme *Jääkärimarssin*, sen jälkeen on esitelmän, kysymysten ja keskustelun aika ennen yhteistä lounasta (omakustannushinta noin 26 €).